

STARANJE PREBIVALSTVA V MESTU MARIBOR

Uroš Horvat

Dr., profesor geografije in zgodovine, docent
Oddelek za geografijo
Filozofska fakulteta
Univerza v Mariboru
Koroška cesta 160, SI-2000 Maribor, Slovenija
e-mail: uros.horvat@um.si

UDK: 911.3:314

COBISS: 1.01

Izvleček

Staranje prebivalstva v mestu Maribor

Avtor v uvodu analizira starostno sestavo prebivalstva v večjih slovenskih mestih in jo primerja s sestavo v mestu Maribor. Ugotavlja, da Maribor izkazuje najvišji delež starejšega prebivalstva in najvišji indeks staranja. V nadaljevanju analizira demografske razmere v 38 krajevnih skupnostih v mestu v obdobju med letoma 1981 in 2015. Ugotavlja, da se proces staranja razlikuje po posameznih delih mesta. V začetnem obdobju so bile najbolj neugodne razmere v starejšem delu mesta na levem bregu reke Drave, v zadnjem desetletju pa je staranje prebivalstva bolj izrazito v starejših t. im. delavskih stanovanjskih soseskah na desnem bregu, kamor se je mesto širilo v 60., 70. in 80. letih 20. stoletja in se je v njih vselila starostno dokaj homogena populacija. Na drugi strani se znotraj mesta kažejo ugodne demografske razmere v tistih območjih, v katerih je prišlo do sanacije in revitalizacije.

Ključne besede

demografski razvoj, starostna sestava, indeks staranja, povprečna starost prebivalstva, Maribor, Slovenija

Abstract

Ageing of the population in the city of Maribor

In the introduction, the author analyzed the age composition of the population in larger Slovene towns and compares it with the composition in the city of Maribor. He noted that Maribor has the highest share of the older population, and the highest aging index. Further is analyzed the demographic situation in 38 local communities in the city between 1981 and 2015. It's noted that the aging process varies in different parts of the city. In the initial period, the most unfavorable conditions were in the older part of the city on the left bank of the Drava River. During the demographic changes in the last decade, the aging of the population was more intensive in older so-called workers' residential neighborhoods in the southern part of the town (on the right bank), where the city expanded in the 60s, 70s and 80s of the 20th century. In them a relatively age-homogeneous population was moved in at the time. On the other hand, the current situation within the older part of the city also shows favorable demographic conditions in those areas where reconstructions and revitalization occurred.

Key words

Demographic development, age structure, aging index, median age of the population, Maribor, Slovenia

Uredništvo je članek prejelo 29. 11. 2017

1. Uvod

Staranje prebivalstva je proces pri katerem se v populaciji povečuje delež starejšega prebivalstva. Je posledica splošnega napredka na gospodarskem, socialnem in zdravstvenem področju v razvitem svetu. Demografska stroka prikazuje ta proces različno, vendar pa med poglavitne dejavnike za staranje prebivalstva uvršča predvsem tri: zmanjšanje natalitete, daljšanje življenjske dobe in selitve prebivalstva.

Podaljševanje življenjske dobe prebivalstva je najbolj značilen demografski pojav vsake sodobne družbe in skupaj z nižanjem rodnosti vodi v staranje prebivalstva. Z upadanjem števila rojenih in upočasnjevanjem umrljivosti se spreminja starostna sestava prebivalstva. Nizka rodnost je tesno povezana z odlaganjem odločitve za materinstvo na poznejša leta, s čemer se skrajšuje tudi rodna doba žensk. Daljšanje življenjske dobe prebivalstva je posledica izboljševanja življenjskih razmer, h čemer je v veliki meri pripomogel razvoj sodobne medicine (predvsem razvoj in uporaba antibiotikov in cepiv). Pomemben dejavnik pri staranju prebivalstva posamezne države so tudi selitve, saj se mladi pogosto odseljujejo v večja urbanizirana naselja ter v razvite države, torej tja, kjer so po njihovem mnenju boljše možnosti za življenje in razvoj, s tem pa se zmanjšuje rodnost na območjih večjega odseljevanja mlajšega prebivalstva (Vertot 2010, 54).

V sodobni literaturi se govori o tipu starega prebivalstva takrat, ko je delež oseb v starosti 65 let in več med 8–12 %. Če je njihov delež višji od 12 % pa se govori o tipu izrazito starega prebivalstva. Med letoma 2002 in 2017 se je delež starejšega prebivalstva v Sloveniji povečal z okoli 15 % na 19 %, medtem ko je delež prebivalcev, ki so stari 80 let in več, znašal 5,2 %. Povečuje se tudi povprečna starost prebivalstva, ki se je v Sloveniji med letoma 2002 in 2017 povečala z 39,0 let na 43,1 let. Takšno stanje je v največji meri posledica podaljševanja pričakovanega trajanja življenja, predvsem pa nizke rodnosti, saj sodi Slovenija med države z nizko stopnjo natalitete. Dolgoročne projekcije prebivalstva, ki jih je za države članice EU pripravil Eurostat na podlagi enotne metodologije, do leta 2050 kažejo na še nadaljnje naraščanje deleža starejših in povprečne starosti prebivalstva. Delež prebivalcev v starosti nad 65 let naj bi se tako v Sloveniji povečal na 31 %, občutno pa se bo povečal tudi delež prebivalstva starejšega od 80 let, kar pred družbo postavlja nove izzive.

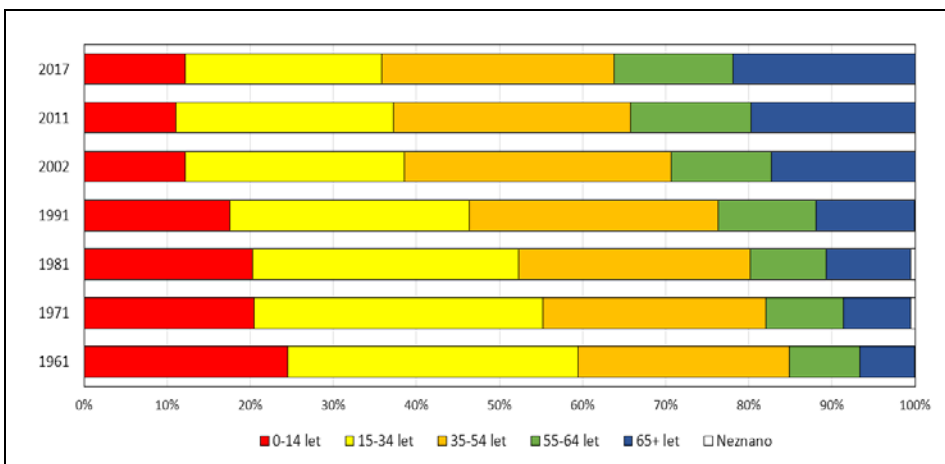
Delež mlajšega prebivalstva je v Sloveniji višji v območjih s sorazmerno višjo rodnostjo in v območjih s pozitivnim selitvenim prirastom. Zlasti območja z izrazitejšo suburbanizacijo, kamor se priseljuje prebivalstvo v zgodnejši ali zreli rodni dobi, imajo višjo rodnosti in s tem višji delež mladega prebivalstva. Na drugi strani so v Sloveniji območja depopulacije z višjim deležem starejšega prebivalstva, ki se širijo predvsem v perifernih, gričevnatih in hribovitih ter gospodarsko manj razvitih območjih.

Proces staranja prebivalstva pa je v zadnjem obdobju zelo opazen tudi v urbanih središčih. V večjih mestih se je namreč med zadnjima popisoma prebivalstva močno povečal delež starejšega prebivalstva in indeks staranja. Oba preseगतa vrednosti v območjih v okolici mest. Po podatkih SURS za leto 2017 (Medmrežje 1) znaša delež starejšega prebivalstva (v starosti 65 let in več) v gosto poseljenih območjih Slovenije 19,6 %, medtem ko se v vmesnih območjih in redko poseljenih območjih giblje okoli 18,7 %. Prav tako imajo gosto poseljena območja Slovenije višji indeks staranja prebivalstva (143), medtem ko v vmesnih in v redko poseljenih območjih znaša 123. Tudi Pelc (2015, 78) opozarja, da mogoče pri starostni sestavi opaziti, da je bil leta 2011 višji delež mladih v nemestnih naseljih, delež starih pa v velikih mestih.

2. Starostna sestava prebivalstva v Mariboru in večjih slovenskih mestih

Mesto Maribor med večjimi slovenskimi mesti že od leta 1981 dalje izkazuje najbolj neugodno starostno sestavo prebivalstva. Izstopa z najmanjšim deležem mladega prebivalstva (v starosti 0-14 let), najvišjim deležem starejšega prebivalstva (v starosti 65 let in več) ter posledično najvišjim indeksom staranja (razmerjem med starejšim in mlajšim prebivalstvom) in povprečno starostjo prebivalstva.

Analiza iz leta 2007 (Horvat 2007, 83) kaže, da so se deleži posameznih velikih starostnih skupin prebivalstva po letu 1981 močno spreminjali, njihova glavna značilnost pa je, da kažejo na pospešeno staranje prebivalstva v Mariboru. Med letoma 1981 in 2002 se je delež prebivalstva v starosti do 14 let v mestu zmanjšal z 20,3 % na 12,2 %, delež starejših v starosti 65 let in več pa se je povečal z 10,2 % na 17,3 %. Podatki za leto 2011 kažejo nadaljnje zmanjšanje deleža mladega prebivalstva, ki se je zmanjšal na 11,0 %, medtem ko se je delež starejšega prebivalstva povečal na 19,7 %. Po letu 2011 se je prebivalstvo Maribora še naprej intenzivno staralo in delež starejšega prebivalstva je v letu 2017 dosegel 21,9 % (z višjim deležem ga je v tem letu med večjimi mesti prehitela le Murska Sobota).

Slika 1: Delež velikih starostnih skupin v mestu Maribor med letoma 1961 in 2017.

Vir: Popisi prebivalstva 1961, 1971, 1981, 1991, 2002, 2011. SURS, www.stat.si.

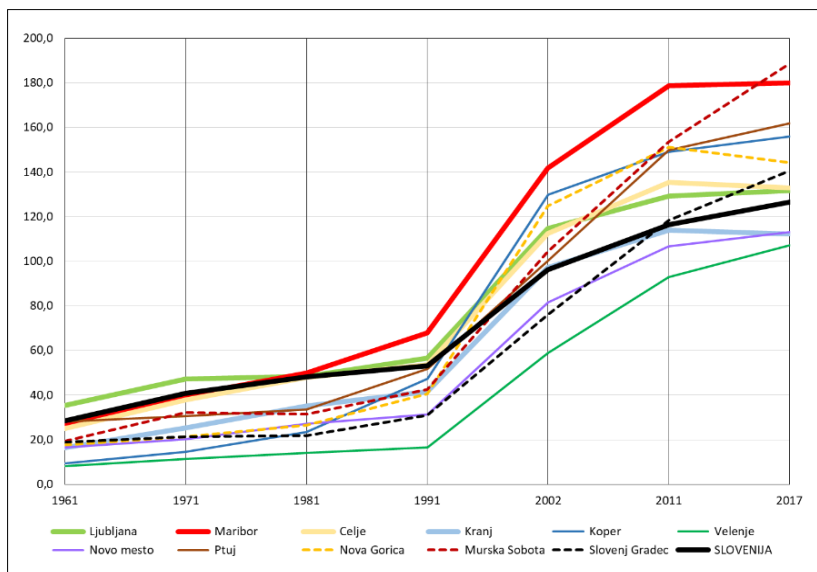
Po letu 1981 se je v Mariboru močno povečeval tudi indeks staranja. Že leta 1981 je dosegel vrednost 50, ki označuje začetek procesa staranja prebivalstva. Leta 2002 je znašal 142 (v Ljubljani je znašal 115, državno povprečje pa je bilo 96). Staranje prebivalstva je posebej intenzivno v zadnjih letih, ko so se razmere v Mariboru v primerjavi s stanjem v Ljubljani in državnim povprečjem še poslabšale. Tako se je indeks staranja v Mariboru v letu 2011 povečal na vrednost 179 (v Ljubljani je v istem obdobju znašal 129, državno povprečje pa je bilo 116), v letu 2017 pa že na vrednost 180 (v Ljubljani je v istem obdobju znašal 132, državno povprečje pa je bilo 126). Tudi druga večja mesta v Sloveniji (razen Velenja) imajo (glede na državno povprečje) nadpovprečno visok delež starejšega prebivalstva in indeksa staranja. Glede na vrednosti slednjega sta v letu 2017 Mariboru sledili mesti Ptuj (161) in Koper (156), po najbolj neugodnih vrednostih pa se Mariboru v zadnjem desetletju približuje edino Murska Sobota, ki je imela v letu 2017 (z vrednostjo 189) prvič višji indeks staranja od Maribora, prav tako pa tudi delež starejšega prebivalstva.

Preglednica 1: Deleži velikih starostnih skupin prebivalstva v večjih mestih v Sloveniji med letoma 1961 in 2017.

Leto	1961			1971			1981			1991		
	0-14	15-64	65+	0-14	15-64	65+	0-14	15-64	65+	0-14	15-64	65+
Mestno naselje												
Ljubljana	21,8	70,4	7,7	19,1	71,9	9,0	21,5	67,5	10,4	19,5	69,4	11,0
Maribor	24,6	68,8	6,6	20,4	71,4	8,2	20,3	69,0	10,2	17,5	70,6	11,9
Celje	24,4	69,4	6,2	20,7	71,2	8,1	21,1	68,5	10,1	19,7	69,7	10,6
Kranj	26,5	69,1	4,3	23,6	70,4	6,0	24,5	66,7	8,7	22,4	68,3	9,3
Koper	29,7	67,5	2,8	22,9	73,7	3,3	23,3	71,1	5,5	19,5	71,2	9,2
Velenje	32,2	65,2	2,6	28,0	68,8	3,2	28,2	67,4	4,0	25,5	70,2	4,2
Novo mesto	27,2	68,2	4,5	25,0	69,9	5,1	25,3	67,6	6,9	23,0	69,8	7,2
Ptuj	27,2	65,1	7,7	24,2	68,4	7,4	23,8	67,9	8,0	19,5	70,3	10,1
Nova Gorica	29,5	65,3	5,2	23,3	71,7	5,0	25,2	68,0	6,7	20,2	71,5	8,2
Murska Sobota	29,4	64,9	5,7	22,6	70,1	7,3	24,1	68,0	7,6	20,6	70,5	8,8
Slov. Gradec	29,9	64,5	5,6	27,5	66,6	5,9	26,1	67,8	5,7	24,0	68,6	7,4
Slovenija	27,3	64,9	7,8	24,1	66,1	9,8	23,0	65,7	11,1	20,6	68,5	10,9

Leto	2002			2011			2017		
	0-14	15-64	65+	0-14	15-64	65+	0-14	15-64	65+
Mestno naselje									
Ljubljana	13,6	70,8	15,6	13,2	69,8	17,0	14,3	66,9	18,8
Maribor	12,2	70,5	17,3	11,0	69,3	19,7	12,2	65,9	21,9
Celje	13,7	70,8	15,4	13,2	68,8	17,9	14,4	66,5	19,1
Kranj	14,3	71,8	13,9	13,9	70,2	15,9	16,0	66,0	18,0
Koper	12,6	71,0	16,4	11,9	70,3	17,8	13,4	65,8	20,8
Velenje	14,8	76,5	8,7	13,4	74,2	12,5	14,9	69,1	16,0
Novo mesto	16,1	70,8	13,1	15,2	68,6	16,2	16,4	65,0	18,6
Ptuj	14,2	71,5	14,3	12,8	68,1	19,1	13,2	65,4	21,4
Nova Gorica	12,5	71,9	15,6	12,3	69,0	18,6	14,4	64,7	20,8
Murska Sobota	12,8	73,8	13,4	12,0	69,6	18,4	12,6	63,8	23,7
Slov. Gradec	16,4	71,1	12,5	14,1	69,2	16,7	14,2	66,0	19,9
Slovenija	15,3	70,0	14,7	14,2	69,3	16,5	14,9	66,2	18,9

Vir: Popisi prebivalstva 1961, 1971, 1981, 1991, 2002, 2011. SURS, www.stat.si.

Slika 2: Indeks staranja v večjih mestih v Sloveniji med letoma 1961 in 2017.

Vir: Popisi prebivalstva 1961, 1971, 1981, 1991, 2002, 2011. SURS, www.stat.si.

Glede na v uvodu omenjene dejavnike, ki vplivajo na staranje prebivalstva, lahko ugotovimo, da sta suburbanizacija in močno zmanjšana rodnost povzročili, da se je v obdobju med letoma 1991 in 2002 število prebivalcev v Mariboru zmanjšalo kar za 9,7 %, kar pomeni zmanjšanje za več kot 1.000 oseb na leto. Analize (Horvat 2015, 86) kažejo, da je k zmanjšanju okoli 30 % prispevalo negativno naravno gibanje, okoli 70 % pa negativno selitveno gibanje. Naravni prirast je v mestu namreč konstantno negativen že vse od leta 1985 dalje (v Sloveniji npr. le v obdobju med letoma 1997 in 2005), selitveni prirast pa med letoma 1992 in 2007, ter predstavlja tisti odločilen dejavnik, zaradi katerega je bila depopulacije v Mariboru v zadnjih desetletjih tako intenzivna. Negativni selitveni prirast je po letu 1991 celo 2 do 3-krat presegel negativni naravni prirast prebivalstva in v primerjavi z drugimi večjimi mesti v Sloveniji izkazuje Maribor v tem obdobju največjo stopnjo depopulacije. Če je bilo v mestu v 60. in 70. letih 20. stoletja, zaradi velike gospodarske rasti, zelo intenzivno priseljevanje, se je po letu 1991 to obrnilo povsem v nasprotno smer. Iz Maribora se je selila predvsem mlajša in srednja aktivna generacija, kar je še zmanjšalo rodnost v mestu. Zaradi pomanjkanja delovnih mest je bilo močno izseljevanje tudi v druge občine Slovenije (zlasti v Ljubljano). Posledično se je prebivalstvo v mestu močno postaralo.

V starostni piramidi se ti trendi kažejo v bistveno zoženem spodnjem delu piramide, saj se je število rojenih od leta 1982 z 1.262 zmanjšalo na 905 v letu 1991 in 649 v letu 1991 (ko je bilo najnižje). Leta 2016 se je v mestu rodilo 879 oseb. Leta 2017 je tako delež mladega prebivalstva (v starosti do 14 let) znašal le 12,2 %, delež starejšega prebivalstva (v starosti 65 let in več) se je zvišal na 21,9 %, starih 75 let in več pa je bilo 10,2 % prebivalstva. Starostna piramida ima tako vse bolj razširjen vrh, najširša pa je starejša aktivna generacija v starosti med 50. in 64. letom.

Posebej zaskrbljujoče je dejstvo, da je bilo v začetku leta 2017 v starosti 65 let in več okoli 20.800 oseb, 75 let več okoli 9.700 oseb, oziroma v starosti 85 let skoraj okoli 2.800 oseb. V primerjavi s preteklimi popisi prebivalstva se je število oseb v starosti 65 let in več pričelo naglo povečevati po letu 1991. Leta 1981 jih je bilo še npr. okoli 10.800, leta 2002 pa okoli 16.200. Po zadnjem popisu, to je med letoma 2011 in 2017 se je število oseb v tej starosti povečalo za 10,9 %, še večje pa je bilo povečanje števila oseb v starosti 80 let in več, saj se je v enakem obdobju njihovo število povečalo kar za 15,9 %. Glede na navedeno, se bo v naslednjih 10 do 15 letih v Mariboru bistveno povečalo število (in delež) starejšega prebivalstva, kar bo zahtevalo nove oblike organiziranja dejavnosti v mestu in prilagajanja starejši populaciji.

3. Starostna sestava prebivalstva po krajevnih skupnostih v mestu Maribor

Pred desetletjem je Horvat (2007, 81-101) podrobno analiziral starostno sestavo prebivalstva po krajevnih skupnostih v mestu Maribor v obdobju med letoma 1981 in 2002. Zaradi kontinuitete raziskave in možnosti daljše časovne primerjave s takratno analizo, so bili za leto 2015 podatki s pomočjo SURS analizirani po istih prostorskih enotah, to je krajevnih skupnostih. Mesto je bilo namreč do leta 1994 razdeljeno na 38 krajevnih skupnosti (KS), nato pa so ga razdelili na 11 mestnih četrti (MČ). V analizi so bile meje krajevnih skupnosti prirejene območju mesta, zato so bila iz obrobni KS izločena sosednja naselja: iz KS-11 Počehova naselje Počehova, iz KS-9 P. Voranc naselje Vinarje, iz KS-12 Košaki naselje Pekel, iz KS-14 Melje naselje Meljski Hrib, iz KS-38 J. Lacko naselje Dogoše in iz KS-37 T. Čufar naselje Zrkovci. Popolne pokritosti mej med območjem mesta ter območjem KS in MČ ni bilo mogoče zagotoviti, zato se izračun števila prebivalcev po KS nekoliko razlikuje od podatkov za

celotno naselje, ki ga objavlja SURS (do razlike je prišlo predvsem v obrobni KS). V preglednici so poleg krajevnih skupnosti navedena tudi imena današnjih mestnih četrti, katerih meje se bolj ali manj pokrivajo z mejami KS, oziroma posamezne MČ zajemajo več KS. Številke KS v preglednici so enake številkam na kartah.

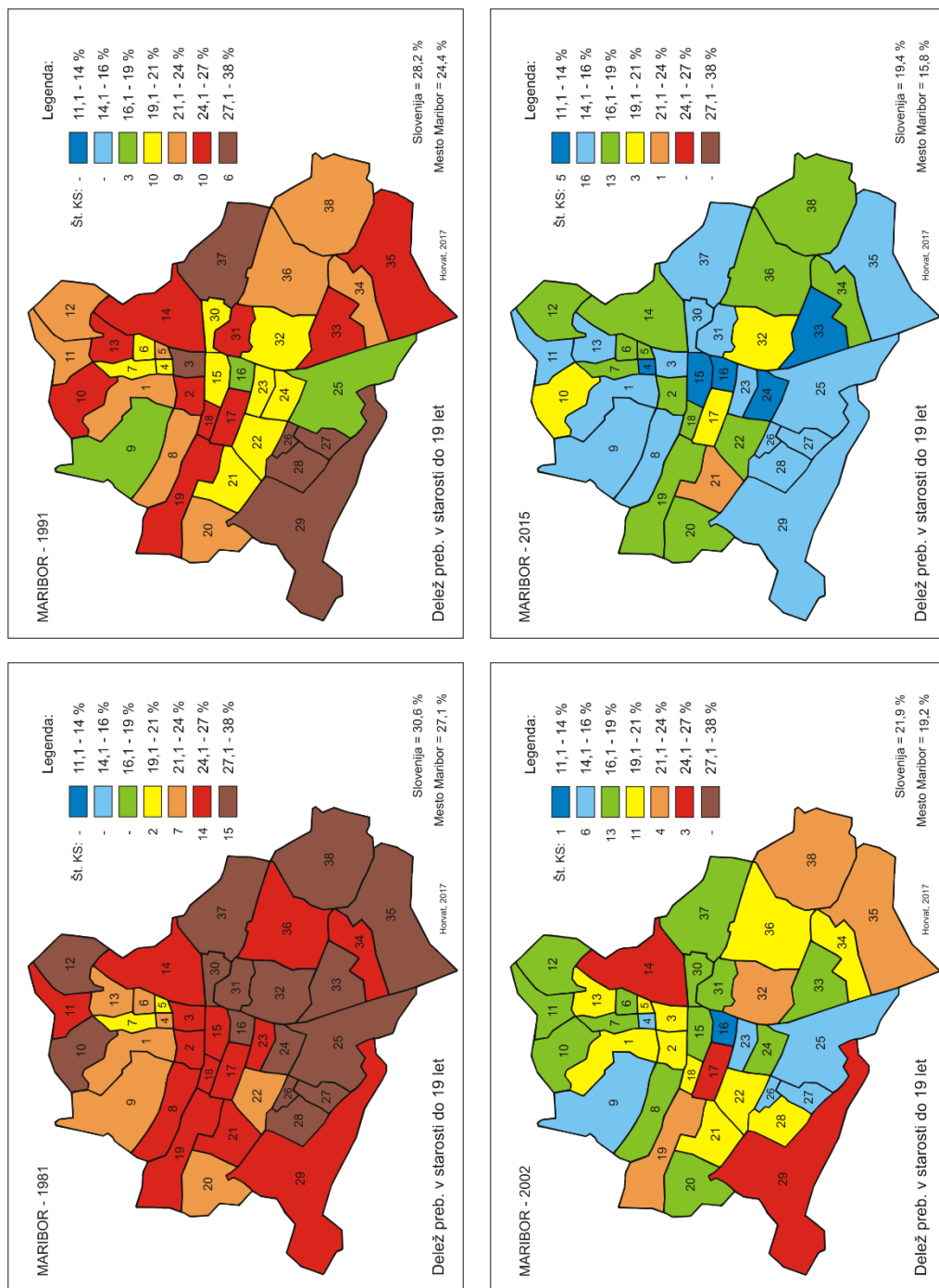
Analiza iz leta 2007 kaže, da se je delež posameznih velikih starostnih skupin prebivalstva po letu 1981 močno spreminjal. Horvat (2007, 91-94) ugotavlja, da se je med letoma 1981 in 2002 delež prebivalstva v starosti do 19 let v mestu zmanjšal z 27,1 % na 19,2 %, prav tako pa se je zmanjšal tudi delež prebivalstva v starosti med 20–39 let (z 33,0 na 27,0 %). Zaradi staranja prebivalstva se je povečal delež starejših starostnih skupin; delež starih med 40–64 let se je povečal z 29,8 % na 36,5 %, delež prebivalcev v starosti 65 let in več pa z 10,1 % v letu 1981 na 17,3 % v letu 2002. Podatki za leto 2015 kažejo nadaljnje zmanjšanje deleža mladega prebivalstva, medtem ko se je delež starejših (65 let in več) povečal na kar 20,8 %.

O zmanjšanju deleža mladega prebivalstva (v starosti do 19 let) so zgovorni naslednji podatki: leta 1981 je bilo več kot 24 % mladih prebivalcev kar v 29 krajevnih skupnosti, leta 1991 v 16, leta 2002 le še v 3, leta 2015 pa v nobeni.

Leta 1981 so z najvišjimi deleži mladega prebivalstva izstopale krajevne skupnosti v novozgrajenih delih mesta na desnem bregu Drave, predvsem v današnji MČ Nova vas, kamor so se v novozgrajene večstanovanjske blokove sosese vselile večinoma mlade družine. Izstopale so KS-26 Proletarskih brigad (37,6 %), KS-27 D. K. Tomaž (31,4 %) in KS-28 I. Zagernik (32,9 %). Več kot 30 % so znašali tudi deleži v novozgrajenih stanovanjskih soseskah na Pobrežju (v KS-37 T. Čufar) in Teznu (v KS-35 S. Tomasini). Na drugi strani so imele najnižje deleže mladega prebivalstva krajevne skupnosti na levem bregu mesta, kjer je izstopala današnja MČ I. Cankar z območjem med Partizansko, Tomšičevo in Razlagovo ulico; krajevni skupnosti KS-6 T. Tomšič in KS-7 A. Aškerc sta bili edini v mestu z nižjim deležem od 20 %.

Podobno stanje z bolj ugodnimi demografskimi razmerami na desnem bregu mesta se ohranja v letu 1991, medtem ko so pri naslednjem popisu že opazne pomembne spremembe. Prebivalstvo v mestu se je po letu 1991 precej postaralo, saj so leta 2002 več kot 21 % mladega prebivalstva zabeležili le še v 7 krajevnih skupnostih. Z najvišjimi vrednostmi niso izstopala več novozgrajena stanovanjska območja iz 80. let v južnem delu mesta. Stanovanjska gradnja se je namreč v tem obdobju iz širjenja mestnega teritorija preusmerila v zapolnjevanje ustreznih površin znotraj mesta. Tako so se ob staranju prebivalstva v najstarejših stanovanjskih soseskah na desnem bregu (v MČ Tabor in MČ Nova vas) ter ob nekaterih novogradnjah na levem bregu, zmanjšale razlike med obema deloma mesta. Še vedno pa so z nekoliko višjimi deleži mladega prebivalstva izstopale nekatere obrobne krajevne skupnosti na Pobrežju, Teznu, pa tudi v KS-29 Radvanje (24,6 %), kjer prevladuje individualna stanovanjska gradnja, ki v stanovanjih z večjimi površinami omogoča sobivanje več generacij. Znotraj mesta, zaradi revitalizacije starejšega območja ob industrijski coni in izgradnje nove stanovanjske sosese, je z najvišjim deležem mladega prebivalstva izstopala KS-17 J. Polak (24,3 %), ki se nahaja na območju današnje MČ Magdalena. Obenem pa je bilo območje imenovane mestne četrti tudi območje z najnižjim deležem mladega prebivalstva v mestu v KS-16 M. Zidanšek (12,7 %).

Največja sprememba v razporeditvi mladega prebivalstva (do 19 let) je opazna v obdobju do leta 2015. V tem letu so se deleži mladega prebivalstva med območji na obeh bregovih mesta precej izenačili in se v obeh delih znižali na okoli 16 %.

Slika 3: Delež prebivalstva v starosti do 19 let po krajevni skupnosti v Mariboru v obdobju med letoma 1981 in 2015.
Vir: SURS, 2007, 2015.

V letu 2015 so deleži mladega prebivalstva le v dveh krajevnih skupnostih presegle 20 %. Starejša večstanovanjska območja na desnem bregu izkazujejo celo nižje deleže kot območja na levem bregu. Med mestnimi četrtmi z najnižjim deležem izstopata MČ Tezno in MČ Nova vas, kjer je najbolj očitna tranzicija prebivalstva v višji starostni kontingent (iz mladih družin s šoloobveznimi otroci v zrela gospodinjstva z odraslimi otroci ali brez njih). To velja za vsa območja z majhnimi delavskimi stanovanji, ki so bila zgrajena pretežno v obdobju intenzivne gradnje v 70. in 80. letih 20. stoletja v bližini industrijskih območij na območju Tabora, Pobrežja in Tezna. Med krajevnimi skupnostmi izstopata KS-33 S. Klavora (11,2 %) na Tezmem in KS-16 M. Zidanšek (11,6 %) v MČ Magdalena, ki imata celo nižji delež mladega prebivalstva kot KS-4 I. Cankar (12,8 %), ki je krajevna skupnost z najnižjim deležem na levem bregu mesta.

Preglednica 2: Starostna sestava prebivalstva (v %) po mestnih četrtih v mestu Maribor v obdobju med letoma 1981 in 2015.

Mestna četrť	Del mesta	0-19 let				20-39 let			
		1981	1991	2002	2015	1981	1991	2002	2015
	Leto								
Center	Lb	24,8	25,9	20,6	16,1	32,2	32,7	26,4	34,9
Ivan Cankar	Lb	22,9	21,9	18,0	16,3	31,3	28,3	24,6	26,6
Koroška vrata	Lb	24,3	21,3	16,3	15,8	31,9	27,7	24,7	39,9
Magdalena	Db-JZ	25,9	21,1	18,3	16,3	30,8	30,1	27,2	28,5
Studenci	Db-JZ	25,2	22,0	20,7	19,1	31,2	29,5	27,2	27,6
Tabor	Db-JZ	27,0	19,5	16,7	15,0	31,9	29,1	26,4	25,6
Nova vas	Db-JZ	34,9	31,5	17,8	14,9	39,1	31,8	28,9	24,5
Radvanje	Db-JZ	26,4	29,8	24,6	16,0	31,1	36,9	27,1	26,0
Pobrežje	Db-JV	28,6	24,4	19,2	15,7	34,0	30,9	27,6	23,7
Tezno	Db-JV	29,2	25,0	20,5	13,9	35,7	32,2	27,6	26,2
Brezje (del)	Db-JV	29,2	21,9	22,2	18,0	31,0	31,5	27,0	24,6
Levi breg	Lb	24,1	23,1	18,3	16,0	31,8	29,7	25,2	34,6
Desni breg - JZ del	Db-JZ	28,0	25,1	19,2	16,1	32,9	31,2	27,5	26,2
Desni breg - JV del	Db-JV	28,9	24,5	20,0	15,1	34,5	31,5	27,6	24,8
Maribor*		27,1	24,4	19,2	15,8	33,0	30,8	27,0	27,9

Mestna četrť	Del mesta	40-64 let				65 let in več			
		1981	1991	2002	2015	1981	1991	2002	2015
	Leto								
Center	Lb	29,0	28,0	37,0	33,9	14,0	13,4	16,0	15,2
Ivan Cankar	Lb	32,7	32,8	36,2	35,7	13,1	16,8	21,2	21,5
Koroška vrata	Lb	32,7	34,2	35,7	25,6	11,1	16,8	23,4	18,7
Magdalena	Db-JZ	33,3	34,6	33,6	34,2	10,1	14,2	21,0	21,1
Studenci	Db-JZ	31,0	33,8	32,9	33,7	12,5	14,5	19,2	19,6
Tabor	Db-JZ	31,7	36,9	35,4	35,3	9,5	14,4	21,4	24,2
Nova vas	Db-JZ	21,0	30,9	42,9	38,0	5,0	5,8	10,5	22,5
Radvanje	Db-JZ	31,6	26,5	35,8	38,9	10,9	6,8	12,5	19,1
Pobrežje	Db-JV	27,4	34,1	35,4	36,4	9,9	10,5	17,8	24,2
Tezno	Db-JV	28,5	33,7	37,0	40,6	6,6	9,0	14,8	19,3
Brezje (del)	Db-JV	31,6	37,2	35,2	36,3	8,2	9,3	15,6	21,1
Levi breg	Lb	31,4	31,6	36,3	31,0	12,7	15,6	20,1	18,4
Desni breg - JZ del	Db-JZ	29,7	32,9	36,9	36,1	9,4	10,8	16,4	21,5
Desni breg - JV del	Db-JV	28,1	34,2	36,0	38,2	8,4	9,8	16,5	21,8
Maribor*		29,8	32,9	36,5	35,4	10,1	11,8	17,3	20,8

Vir: SURS, 2015.

* Opomba: Zaradi drugačnega načina zajema podatkov (po popisnih okoliših, združenih v krajevne skupnosti in le-teh v mestne četrti, čeprav se njihove meje ne ujemajo popolnoma) se seštevki števila prebivalcev in njihovi deleži ne ujemajo povsem s podatki, ki jih za celotno naselje Maribor objavlja SURS.

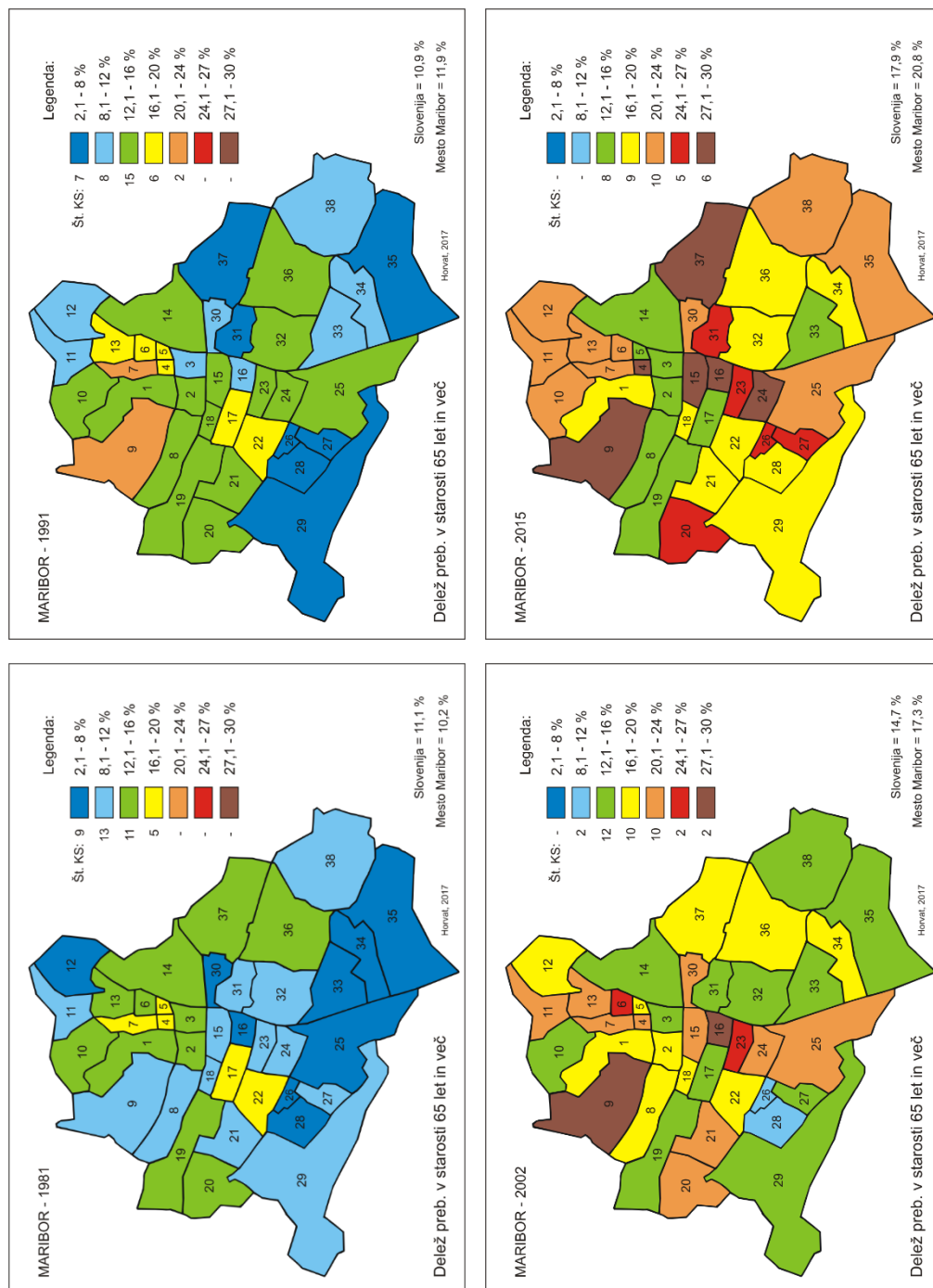
Leta 1981 je bilo več kot 30 % mlajšega aktivnega prebivalstva (v starosti med 20–39 let) v kar 36 krajevnih skupnosti v Mariboru, leta 1991 v 25, leta 2002 pa le še v 3, medtem ko se je v letu 2015 njihovo število povečalo na 6 krajevnih skupnosti. Poleg staranja prebivalstva (odraščanja številčnejšega mlajšega starostnega kontingenta), je na to vplivala tudi administrativna sprememba definicije prebivalstva Slovenije v letu 2008. Zaradi te spremembe, ki šteje osebe, ki imajo poleg stalnega prijavljeno tudi začasno prebivališče, na naslovu začasnega prebivališča, če imajo začasno prebivališče prijavljeno za eno leto ali več (Horvat 2015, 81), se štejejo kot prebivalci naselja tudi dijaki in študenti v domovih v Mariboru. Tako podatki v letu 2002 kažejo večje deleže prebivalstva v starosti med 20–39 let v območjih na desnem bregu mesta, v letu 2015 pa so deleži višji na levem bregu, kjer se nahaja večina študentskih domov. Leta 2015 na levem bregu znaša njihov delež 34,6 %, medtem ko se na desnem bregu giblje med 25–26 %. Z več kot 40 % mlajšega aktivnega prebivalstva izstopata KS-8 Koroška vrata (46,6 %) in KS-1 Ob parku (40,9 %), kjer se nahaja večina študentskih domov v Mariboru.

O staranju prebivalstva v Mariboru priča tudi povečevanje deleža najštevilčnejše starostne skupine, to je starejšega aktivnega prebivalstva (v starosti med 40–64 let). Leta 1981 je bilo več kot 35 % tega prebivalstva le v 3 krajevnih skupnostih, leta 1991 v 17, leta 2002 pa že v 24; med njimi je bil v 6 krajevnih skupnostih delež višji od 40 %. Leta 1981 sta z najvišjim deležem izstopali KS-16 M. Zidanšek (39,1 %) in KS-9 P. Voranc (38,3 %), leta 2002 pa na levem bregu mesta KS-10 Za tremi ribniki (43,4 %), na desnem bregu pa KS-26 Proletarskih brigad (43,4 %) in KS-27 D. K. Tomaž (43,0 %). V letu 2015 so bili deleži najvišji (okoli 43 %) v KS-10 Za tremi ribniki v MČ Center ter v KS-26 Proletarskih brigad in KS-27 D. K. Tomaž v MČ Nova vas, to je v območjih, ki so bila večinoma zgrajena v 80. letih 20. stoletja in je v njih prebivalstvo prešlo iz skupine mlajšega v skupino starejšega aktivnega prebivalstva.

Proces staranja prebivalstva najbolj izrazito prikazuje delež starejšega prebivalstva (v starosti 65 let in več) Leta 1981 je bilo v tej starosti več kot 16 % prebivalstva le v 5 krajevnih skupnosti, leta 1991 v 8, leta 2002 v 24, leta 2015 pa kar v 30.

V letu 1981 je opaziti precejšnjo razliko med desnim in levim bregom mesta ter mestnim središčem in obrobjem mesta (Horvat 2007, 94). V povprečju je bil delež starega prebivalstva na levem bregu Drave in v mestnem središču (pri katerem je upoštevan tako levi in desni breg Drave) višji od 12 %; leta 1991 se je povečal na več kot 15 %, leta 2002 pa na več kot 20 %. Leta 1981 sta z najvišjimi deleži izstopali dve območji v Mariboru; na levem bregu današnja MČ Center in MČ I. Cankar s krajevnima skupnostima KS-5 B. Kidrič (17,0 %) in KS-7 A. Aškerc (17,5 %); na levem bregu pa starejši del Tabora s KS-17 J. Polak (18,3 %). Na drugi strani so imele novejšje soseske večstanovanjskih zgradb v današnji MČ Nova vas in MČ Tezno deleže nižje od 8 %, nekatere celo od 5 %. Izstopali sta KS-16 M. Zidanšek (4,2 %) v današnji MČ Magdalena in KS-26 Proletarskih brigad v današnji MČ Nova vas.

V letu 1991 so se deleži starejšega prebivalstva na levem bregu povečali na 15–20 %, na desnem bregu pa na 10–15 %, še vedno pa je opazna pomembna razlika med starejšimi stanovanjskimi območji v centru mesta in novejšimi na obrobju mesta, kjer so deleži najnižji. Razlika med območjem na levem in desnem bregu mesta se je pomembneje zmanjšala v letu 2002. Na celotnem območju mesta je bilo namreč opazno intenzivno staranje prebivalstva, glavni dejavnik razlikovanja med območji z višjim in nižjim deležem starejšega prebivalstva pa je postalo predvsem obdobje izgradnje posameznih večstanovanjskih sosesk v času širjenja mesta.

Slika 4: Delež prebivalstva v starosti 65 let in več po krajevnih skupnostih v Mariboru v obdobju med letoma 1981 in 2015.
 Vir: SURS, 2007, 2015.

Preglednica 3: Osnovni podatki starostne sestave prebivalstva in povprečna starost prebivalstva po krajevnih skupnostih v mestu Maribor v letu 2002 in 2015.

Št. KS	Krajevna skupnost	Mestna četrt	% preb. 0-19 let		% preb. 65+ let		Indeks staranja		Povprečna starost preb.	
			Leto	2002	2015	2002	2015	2002	2015	2002
1	Ob parku	Center	19,2	15,1	19,1	16,5	156	182	43,1	40,0
2	Rotovž	Center	19,6	16,5	16,5	15,7	142	140	42,2	42,6
3	Talci	Center	20,8	15,5	12,9	13,5	121	120	40,4	41,0
4	Ivan Cankar	Ivan Cankar	14,8	12,8	22,7	27,8	299	275	46,6	48,1
5	Boris Kidrič	Ivan Cankar	19,7	18,2	18,0	15,8	147	121	42,3	42,1
6	H. T. Tomšiča	Ivan Cankar	17,2	16,1	24,8	22,7	240	190	45,9	45,0
7	Anton Askerc	Ivan Cankar	17,4	18,7	21,8	20,6	208	147	44,7	43,6
8	Koroška vrata	Koroš. vrata	17,6	16,0	18,6	14,5	160	200	43,4	37,2
9	Prežihov Voranc	Koroš. vrata	14,6	15,4	29,5	27,7	307	240	48,1	47,3
10	Za tremi ribniki	Center	17,9	19,3	12,9	23,2	144	155	42,2	45,2
11	Počehova	Ivan Cankar	18,1	14,3	21,2	22,5	169	210	43,3	46,8
12	Košaki	Ivan Cankar	18,8	16,4	17,7	22,2	138	176	42,2	45,6
13	Krčevina	Ivan Cankar	20,0	15,8	21,0	20,3	196	165	43,2	44,7
14	Melje	Center	24,6	17,7	13,6	12,4	87	90	38,3	41,3
15	Moša Pijade	Magdalena	16,5	13,6	23,6	27,1	220	270	45,9	47,4
16	Miloš Zidanšek	Magdalena	12,7	11,6	28,0	29,4	318	349	47,7	49,2
17	Juge Polak	Magdalena	24,3	20,3	12,4	12,3	76	81	38,0	39,0
18	Maks Durjava	Magdalena	20,4	18,0	18,5	19,3	136	149	41,6	43,2
19	F. Zalaznik Leon	Studenci	24,0	17,4	14,8	14,9	88	128	39,2	40,4
20	Pohorski Bataljon	Studenci	18,0	17,2	22,2	25,7	182	193	44,3	46,8
21	H. Šercerja	Studenci	19,7	21,9	21,0	19,3	144	111	42,5	41,7
22	F. Rozman Stane	Tabor	19,7	16,5	17,7	19,9	130	160	42,0	44,5
23	Angel Besednjak	Tabor	15,3	14,7	25,0	25,5	269	221	46,0	47,2
24	Jožica Flander	Tabor	16,3	13,7	21,3	27,9	191	273	44,9	48,0
25	Slavko Šlander	Tabor	15,9	15,3	22,3	23,0	205	192	45,1	44,9
26	Proletar. brigad	Nova vas	14,7	15,0	11,8	26,5	124	219	42,2	46,9
27	D. Kveder Tomaž	Nova vas	16,0	14,3	12,2	25,0	128	211	41,5	47,4
28	I. Zagernik Joco	Nova vas	20,5	15,3	8,8	18,8	85	156	38,7	45,3
29	Radvanje	Radvanje	24,6	16,0	12,5	19,1	86	152	38,7	44,7
30	Greenwich	Pobrežje	17,9	15,1	21,0	22,6	170	207	43,3	46,4
31	Avugst Majerič	Pobrežje	16,9	15,3	13,2	26,4	117	231	41,6	46,9
32	H. Vojka	Pobrežje	22,4	19,4	15,8	19,2	111	136	40,3	43,3
33	Slava Klavora	Tezno	18,5	11,2	15,6	15,9	137	189	41,9	45,1
34	Martin Konšak	Tezno	19,6	16,3	17,3	16,9	140	137	41,9	43,5
35	Silvira Tomasini	Tezno	22,7	15,4	12,9	24,0	87	204	39,2	46,6
36	Draga Kobala	Pobrežje	20,7	17,0	17,9	20,0	126	155	41,1	44,1
37	Tone Čufar	Pobrežje	18,7	14,1	18,7	28,0	153	257	43,2	48,9
38	Jože Lacko	Brezje (del)	22,2	18,0	15,6	21,1	101	168	40,5	44,2
	Maribor*		19,2	15,8	17,3	20,8	142	180	42,2	44,4

Vir: SURS, 2015.

* Opomba: Zaradi drugačnega načina zajema podatkov (po popisnih okoliših in krajevnih skupnostih) se seštevki števila prebivalcev in njihovi deleži ne ujemajo povsem s podatki, ki jih za celotno naselje Maribor objavlja SURS (iz KS-9 P. Voranc je bilo izločeno naselje Vinarje, iz KS-11 Počehova naselje Počehova, iz KS-12 Košaki naselje Pekoč, iz KS-14 Melje naselje Meljski Hrib, iz KS-38 J. Lacko naselje Dogoše, iz KS-37 T. Čufar naselje Zrkovci). Številke KS v preglednici so enake številkam na kartah.

V letu 2002 z najvišjimi deleži starejšega prebivalstva izstopajo območja, v katerih so bile stanovanjske soseske izgrajene v obdobju intenzivne gradnje v 50., 60. in 70. letih 20. stoletja, in sicer na obeh bregovih mesta. Z najvišjimi deleži (več kot 21 %) izstopajo mestne četrti Koroška vrata in I. Cankar na levem bregu ter Magdalena in Tabor v najstarejšem delu mesta na desnem bregu. Med krajevnimi skupnostmi izstopajo KS-9 P. Voranc (29,5 %) v MČ Koroška vrata ter KS-16 M. Zidanšek (28,0 %) v MČ Magdalena in KS-23 A. Besednjak (25,0 %) v MČ Tabor. Na drugi strani pa so nekatere krajevne skupnosti predvsem v južnem delu mesta še vedno ohranile nizek delež starejšega prebivalstva; med njimi so izstopale KS-28 I. Zagernik (8,8 %)

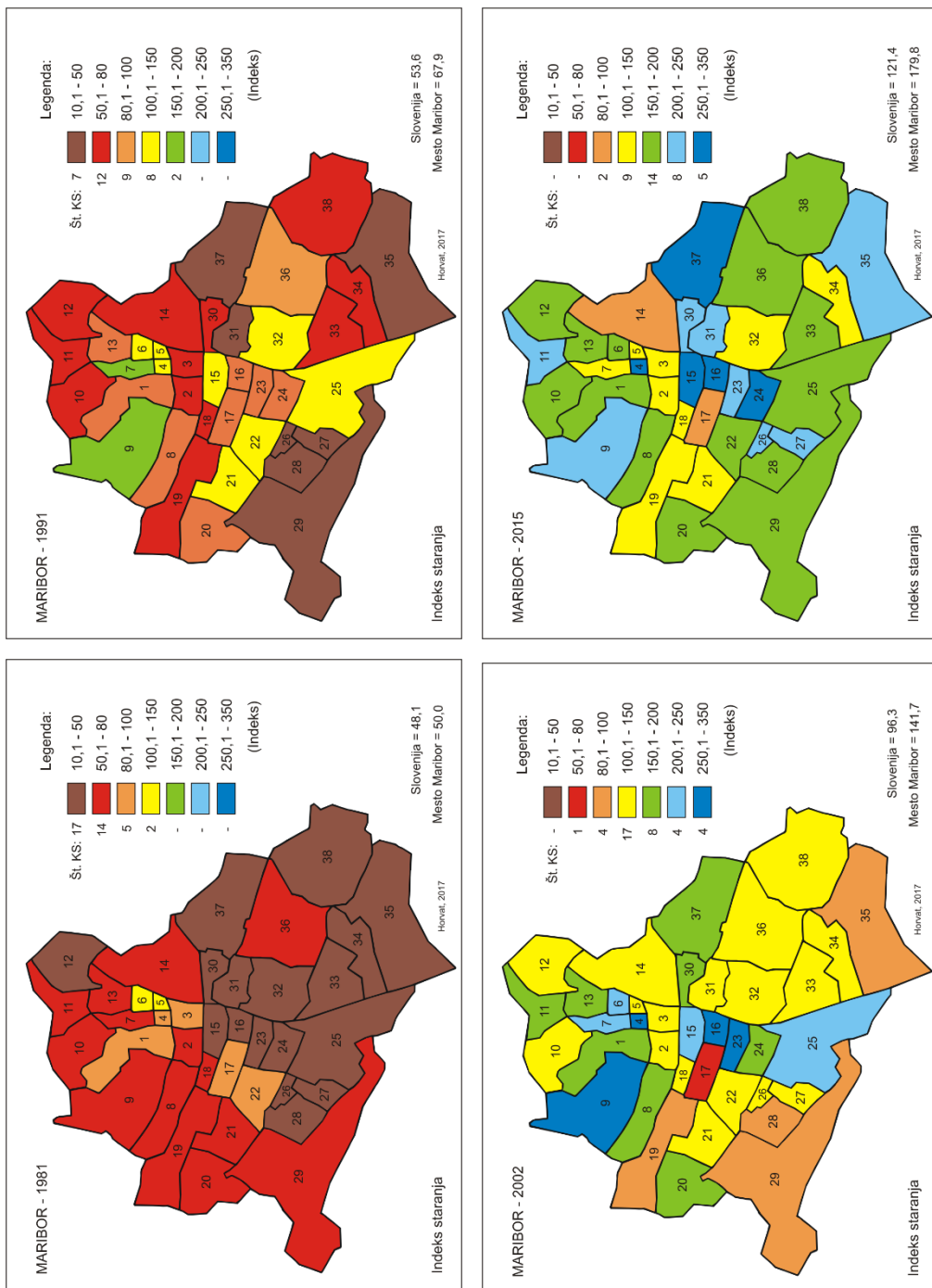
in KS-26 Proletarskih brigad (11,8 %) v MČ Nova vas ter KS-35 S. Tomasini v MČ Tezno. Krajevni skupnosti z najnižjim deležem starejšega prebivalstva na levem bregu sta bili KS-10 Za tremi ribniki (12,9 %) in KS-3 Talci (12,9 %); obe v MČ Center in v obeh je bilo v desetletju pred popisom izvedenih nekaj stanovanjskih novogradenj.

Podatki za leto 2015 kažejo na intenzivno staranje prebivalstva v vseh delih mesta, saj se je delež starejšega prebivalstva zvišal na več kot 20 % v kar 21 krajevnih skupnostih, v 6 pa se je gibal celo med 27–30 %. Zaradi zgoraj omenjene spremembe definicije prebivalstva (ki je med prebivalstvo Maribora zajelo tudi dijake in študente, ki bivajo v domovih), izkazuje levi breg mesta v povprečju celo bolj ugodne razmere, MČ Center pa je postala mestna četrt z najnižjim deležem starejšega prebivalstva v mestu (15,2 %). Med krajevnimi skupnostmi z najvišjim deležem izstopata le KS-4 I. Cankar (27,8 %) in KS-9 P. Voranc (27,7 %). Na desnem bregu je največje povečanje deleža starejšega prebivalstva opazno v MČ Tabor in MČ Pobrežje, kjer so izstopale krajevne skupnosti z večinsko izgrajenimi stanovanjskimi soseskami v 50., 60., 70. in 80. letih 20. stoletja v bližini industrijskih območij, v katerih prevladujejo t. im. delavska stanovanja (npr. na območju starejšega dela Tabora do naselja Jugomont ter v Z delu Tezna in Pobrežja, npr. Greenwich) in v katerih ni bilo novih stanovanjskih gradenj v zadnjem desetletju. Za tovrstna stanovanja je značilna relativno majhna površina (med 45–55 m²), kar ima za posledico, da se je iz stanovanj v odselila generacija odraslih otrok, zato so demografske razmere v tem delu Maribora najslabše. Kot ugotavlja Horvat (2006, 57) v posameznem stanovanju živita v povprečju manj kot 2 osebi; večinoma starejši. Z najvišjimi deleži starejšega prebivalstva (med 27–30 %) so izstopale nekatere KS na območju MČ Magdalena (KS-15 M. Pijade in KS-16 M. Zidanšek), MČ Tabor (KS-24 J. Flander), MČ Nova vas (KS-26 Proletarskih brigad) in MČ Pobrežje (KS-37 T. Čufar, KS-31 A. Majerič). Zanimivo je, da je npr. KS-17 J. Polak (v MČ Magdalena) imela leta 1981 najvišji delež starega prebivalstva v Mariboru (18,2 %), zaradi popolne revitalizacije tega območja in novozgrajene stanovanjske soseske pa je imela v letu 2015 najnižjega (12,3 %).

4. Indeks staranja prebivalstva po krajevnih skupnostih v mestu Maribor

Analiza indeksa staranja prebivalstva je pokazala, da se je proces staranja v nekaterih delih mesta pričel že leta 1981. Že takrat je imelo prebivalstvo v skoraj polovici krajevnih skupnosti (v 17 od 38 KS) indeks staranja nad vrednostjo 50, demografi pa pri vrednostih nad 40 že govorijo o začetku procesa staranja prebivalstva. Le-to je bilo opazno zlasti na območju na levem bregu mesta, kjer so povprečni indeksi staranja znašali 71 in s tem dosegli prag negativne naravne rasti prebivalstva. Z vrednostmi nad 100 sta izstopali KS-6 T. Tomšič in KS-5 B. Kidrič v današnji MČ I. Cankar, ugoden indeks staranja pa je imela le KS-12 Košaki. Na desnem bregu so bile razmere mnogo boljše (povprečni indeks staranja je znašal 42). Najnižje (pod 30) so bile vrednosti v štirih krajevnih skupnostih na območju novejših strnjene blokovske gradnje v južnem delu mesta; v Novi vasi, na Pobrežju in na Teznu. Izstopale so KS-26 Proletarskih brigad (vrednost 10) in KS-28 I. Zagernik v današnji MČ Nova vas ter KS-35 S. Tomasini v današnji MČ Tezno, medtem ko so bile na območju Studencev razmere podobne kot v središču mesta.

Leta 1991 se je število krajevnih skupnosti z ugodnim indeksom staranja (pod 40) zmanjšalo na vsega 6. Vse so bile na desnem bregu mesta; na območju Nove vasi (KS-26 Proletarskih brigad, KS-27 D. K. Tomaž, KS-28 I. Zagernik), Radvanja (KS-29 Radvanje) ter Pobrežja in Tezna (KS-35 S. Tomasini, KS-37 T. Čufar).

Slika 5: Indeks staranja prebivalstva po krajevnih skupnostih v Mariboru v obdobju med letoma 1981 in 2015.
Vir: SURS, 2007, 2015.

Glede na indeks staranja kažejo v letu 2015 najslabše demografske razmere v mestu Območje na levem bregu Drave je izkazovalo zelo zaskrbljujoče razmere. Povprečni indeks staranja je tu dosegel vrednost 92, v nekaterih krajevnih skupnostih pa celo presegel vrednost 150 (KS-7 A. Aškerc in KS-9 P. Voranc). Tako na levem bregu mesta ni bilo niti ene krajevne skupnosti s še ugodnim indeksom staranja. V tem obdobju je proces staranja prebivalstva zajel tudi območja na desnem bregu Drave, saj so se vrednosti indeksa staranja nad 100 pojavile že v 6 krajevnih skupnostih; zlasti na območju starejše poselitve na Taboru, Studencih in v najstarejšem delu Maribor-Jug (npr. v KS-15 M. Pijade, KS-22 F. Rozman Stane, KS-25 S. Šlander).

Zaradi intenzivnega zmanjšanja natalitete, povečanja negativnega naravnega prirastka in staranja prebivalstva (Horvat 2006, 46) so se po letu 1991 razmere v Mariboru zelo poslabšale. Leta 2002 so med 38 krajevnimi skupnostmi indeks staranja z vrednostjo pod 100 beležili le v 5; vse so se nahajale na desnem bregu mesta. Z najvišjimi vrednostmi je izstopalo središče mesta (z vrednostjo indeksa 169), na levem bregu je povprečni indeks staranja znašal 178, na desnem bregu pa 131. Z vrednostmi nad 250 sta med krajevnimi skupnostmi na levem bregu izstopali KS-9 P. Voranc (na območju pod Kalvarijo) in KS-4 I. Cankar v centru mesta, na desnem bregu pa KS-16 M. Zidanšek in KS-23 A. Besednjak (v starejšem delu Tabora). KS-16 beleži tudi največje zmanjšanje števila prebivalstva med krajevnimi skupnostmi na desnem bregu med letoma 1991 in 2002.

Preglednica 4: Indeks staranja prebivalstva po mestnih četrtih v mestu Maribor v obdobju med letoma 1981 in 2015.

Mestna četrt	Del mesta	1981	1991	2002	2015
Center	Lb	74,6	69,6	130,3	137,6
Ivan Cankar	Lb	77,6	102,6	193,3	174,8
Koroška vrata	Lb	60,8	113,5	217,6	216,7
Magdalena	Db-JZ	53,7	93,0	171,9	175,8
Studenci	Db-JZ	68,5	92,3	130,0	136,6
Tabor	Db-JZ	48,1	107,1	189,7	210,4
Nova vas	Db-JZ	17,7	26,7	105,7	187,9
Radvanje	Db-JZ	57,9	28,1	85,7	151,6
Pobrezje	Db-JV	45,5	61,9	139,6	205,2
Tezno	Db-JV	30,5	50,5	113,9	183,3
Brezje (del)	Db-JV	39,3	57,7	100,9	168,2
Levi breg	Lb	70,6	92,5	177,6	176,5
Desni breg - JZ del	Db-JZ	44,8	60,0	134,7	173,5
Desni breg - JV del	Db-JV	38,9	56,8	125,9	193,1
Maribor*		50,0	67,6	141,7	179,8

Vir: SURS, 2015.

* Opomba: Zaradi drugačnega načina zajema podatkov (po popisnih okoliših, združenih v krajevne skupnosti in le-teh v mestne četrti, čeprav se njihove meje ne ujemajo popolnoma) se seštevki števila prebivalcev in njihovi deleži ne ujemajo povsem s podatki, ki jih za celotno naselje Maribor objavlja SURS.

Podatki za leto 2015 kažejo nekoliko spremenjeno podobo razporeditve krajevnih skupnosti v Mariboru glede na indeks staranja prebivalstva. Če so imele v prejšnjih desetletjih najnižji indeks staranja krajevne skupnosti z novogradnjami na obrobju mesta, so ga imele v letu 2015 tiste znotraj mesta, kjer so z gradnjo novih stanovanjskih sosesk in revitalizacijo nekaterih območij pritegnili mlado prebivalstvo. Zaradi večje rodnosti in večjega števila mladega prebivalstva imata dve krajevni skupnosti (KS-14 Melje in KS-17 J. Polak) še vedno indeks pod vrednostjo 100. Na intenzivno staranje prebivalstva pa kaže podatek, da leta 1991 nobena krajevna skupnost ni imela vrednosti indeks staranja nad 160, leta 2015 pa ga ima že 22.

mestne četrti Koroška vrata, Tabor in Pobrežje, v katerih je indeks presegel vrednost 200. Med krajevnimi skupnostmi so z izrazito prevlado starejšega prebivalstva izstopale nekatere krajevne skupnosti na območju MČ Magdalena (KS-15 M. Pijade in KS-16 M. Zidanšek), MČ Tabor (KS-24 J. Flander) in MČ Pobrežje (KS-37 T. Čufar), v katerih vrednosti indeksa presegajo 250, ponekod pa dosega celo vrednost 350 (KS-16 M. Zidanšek v MČ Magdalena), kar pomeni, da na enega prebivalca v starosti 0-14 let živi v tem območju 3,5 prebivalcev v starosti 65 let in več.

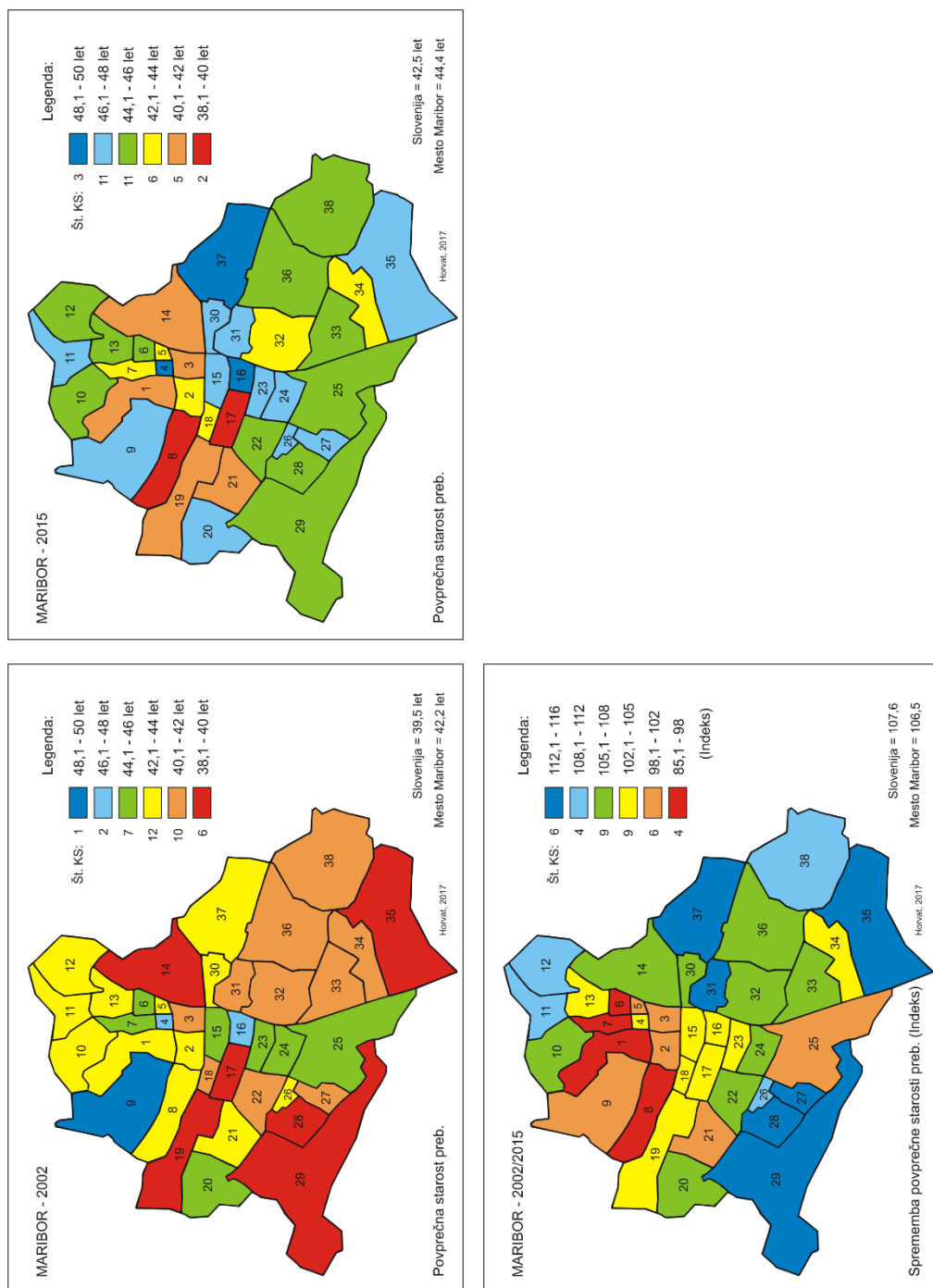
5. Povprečna starost prebivalstva po krajevnih skupnostih v mestu Maribor

Poleg spremembe starostne sestave (deleža posameznih velikih starostnih skupin) in indeksa staranja, med pomembna kazalnike, ki kažejo na proces staranja populacije, sodi tudi povprečna starost prebivalstva. Ta se je v Mariboru med letoma 2002 in 2015 zvišala z 42,2 let na 44,4 let. Pri tem mesto Maribor izkazuje okoli 2 leti višjo povprečno starost od državnega povprečja.

Leta 2002 so izkazovala nižjo povprečno starost od državnega povprečja nekatera robna območja mesta, kot so območja v Radvanju, v Novi vasi, na Teznu in v Melju. Z najvišjo povprečno starostjo (46-50 let) so izstopala območja starejše gradnje, v katerih ni prišlo do kasnejših novogradenj in pomlajevanja prebivalstva; npr. KS-15 M. Pijade in KS-16 v MČ Magdalena ter KS-9 P. Voranc v MČ Koroška vrata. Razlika med krajevno skupnostjo z najvišjo in najnižjo povprečno starostjo je znašala 9,8 let.

Prebivalstvo na levem bregu mesta je bilo v letu 2015 večinoma v povprečju starejše od 41 let. Na desnem bregu je izstopalo z najvišjo starostjo (v povprečju nad 46 let) območje Tabora in starejši del Maribora Jug, med tem ko je bilo prebivalstvo v Radvanju, na Pobrežju in Teznu nekoliko mlajše. Vendar pa podatki kažejo, da se je med letoma 2002 in 2015 povprečna starost prebivalstva najbolj povečala prav v območjih, ki so bila zgrajena večinoma v 70., 80. letih 20. stoletja na desnem bregu mesta; npr. na območju MČ Nova vas in Radvanje ter nekaterih KS v MČ Tezno in Pobrežje, kar kaže na intenzivno staranje tega območja v zadnjem desetletju kot posledica dokaj homogene starostne strukture priseljencev v času izgradnje stanovanj. Z najvišjim vrednostmi zvišanja povprečne starosti npr. izstopajo KS-27 D. K. Tomaž, KS-28 I. Zagernik v MČ Nova vas, KS-29 Radvanje ter KS-31 A. Majerič (na Pobrežju).

Leta 2015 se je razlika med krajevno skupnostjo z najvišjo (49,2 let v KS-16 M. Zidanšek) in najnižjo povprečno starostjo prebivalstva (37,2 let v KS-8 Koroška vrata) povečala celo na 12 let, vendar pa je to posledica predvsem dejstva, da je povprečno starost v nekaterih krajevnih skupnostih v središču mesta znižala študentska populacija, ki je prijavljena v študentskih domovih (do česar je prišlo zaradi spremembe v definiciji prebivalstva v letu 2008). Tako v letu 2015 v nekaterih krajevnih skupnostih na levem bregu mesta beležimo celo znižanje povprečne starosti prebivalstva v primerjavi z letom 2002, na kar kaže indeks spremembe povprečne starosti prebivalstva. V obravnavanem obdobju se je povprečna starost prebivalstva najbolj znižala v KS-8 Koroška vrata, in sicer kar za 6,2 let. Medtem pa se je v nekaterih krajevnih skupnostih zaradi podobnega vzroka (zaradi nove definicije prebivalstva so upoštevali tudi populacijo v domovih za ostarele) povprečna starost prebivalstva precej povečala, npr. v KS-37 T. Čufar (na Pobrežju), KS-35 S. Tomasini na Teznu, idr., kjer se nahajajo domovi za ostarele.

Slika 6: Povprečna starost prebivalstva po krajevnih skupnostih v Mariboru v obdobju med letoma 1981 in 2015 ter sprememba povprečne starosti prebivalstva (indeks) med letoma 2002 in 2015.

Vir: SURS, 2007, 2015.

6. Zaključek

Staranje prebivalstva predstavlja zaskrbljujoč proces, ki utegne v prihodnosti močno vplivati na ekonomski in prostorski razvoj mest v Sloveniji. V začetku 80. let 20. stoletja je namreč v večjih slovenskih mestih proces klasične urbanizacije s priseljivanjem prebivalstva pričel postopoma nadomeščati proces suburbanizacije z odseljivanjem mestnega prebivalstva v okolico. Pri tem procesu predstavlja močan dejavnik zlasti selitev mladih družin, kar še dodatno stara populacijo v mestih.

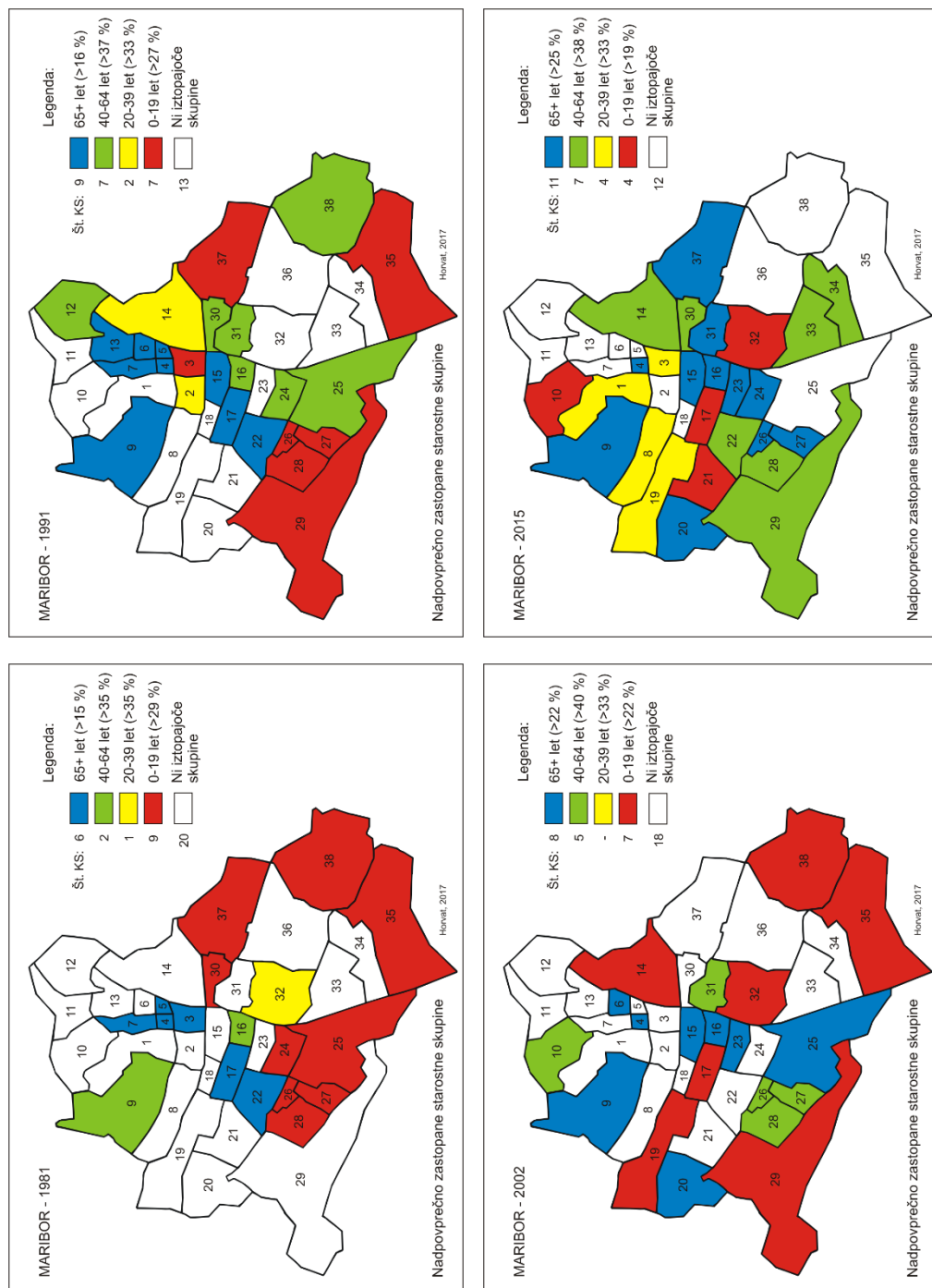
Rezultati kažejo, da je mesto Maribor v zadnjih desetletjih izgubilo del populacije (med letoma 1981 in 2017 se je število prebivalcev zmanjšalo za 10,6 %; najbolj v obdobju med letoma 1991 in 2002) ter se pospešeno stara. Pri tem izkazuje Maribor (razen Murske Sobote v zadnjem desetletju) najbolj neugodne demografske razmere v Sloveniji. Podobno navaja tudi Pelc (2015, 119), ki ugotavlja, da med vsemi velikimi in srednjimi mesti v Sloveniji po razmerju med mladim in starim prebivalstvom najbolj izstopata Maribor in Velenje; Maribor ima najbolj neugodno razmerje med mladim in starim prebivalstvom, Velenje pa najbolj ugodno.

Naravni prirast v Mariboru je konstantno negativen že vse od leta 1985 dalje, selitveni prirast pa med letoma 1992 in 2007 ter tudi v kasneje, ter predstavlja tisti odločilen dejavnik, zaradi katerega je bila depopulacije v Mariboru v zadnjih desetletjih tako intenzivna. Iz Maribora se je selila predvsem mlajša in srednja aktivna generacija, kar je zmanjšalo rodnost v mestu. Posledično se je prebivalstvo v mestu močno postaralo.

Starostna sestava prebivalstva Maribora kaže, da je, kot ga je opredelil Pelc (2015, 122), mesto študentov in starejših ljudi, saj v najnižjih treh starostnih razredih (0-14 let) v glavnem dosega komaj tri četrtnine državnega povprečja, nato pa se samo v starostnem razredu med 20–24 leti (študentska populacija) povzpne za petino oziroma četrtno nad povprečje, potem pa vse do razreda starosti med 55–59 let ne preseže povprečja. Zato pa je od tu naprej vseskozi daleč nad povprečjem in v zadnjem starostnem razredu tudi za več kot tretjino. Leta 2017 je delež mladega prebivalstva (v starosti do 14 let) znašal le 12,2 %, delež starejšega prebivalstva (v starosti 65 let in več) se je zvišal na 21,9 %, starih 75 let in več pa je bilo že 10,2 % (državno povprečje je 8,8 %). Starostna piramida ima tako vse bolj razširjen vrh, najširša pa je starejša aktivna generacija v starosti med 50. in 64. letom.

Demografske razmere se razlikujejo med posameznimi deli mesta. Analiza indeksa staranja kaže, da se je proces staranja prebivalstva v posameznih delih mesta pričel že v 80. letih 20. stoletja. To velja zlasti za del mesta na levem bregu (bolj meščanskem delu mesta), ki je že takrat izstopal z višjim deležem starejšega prebivalstva. Na desnem bregu so bile razmere precej boljše, zlasti na območju v južnem delu, kamor se je širilo mesto; v Novi vasi, na Pobrežju in Teznem, kjer so se v novozgrajene večstanovanjske blokovske soseske vselile večinoma mlade družine.

Konec prejšnjega stoletja se je prebivalstvo Maribora pričelo intenzivno starati. Zaradi zmanjšanja natalitete, povečanja negativnega naravnega prirasta in staranja prebivalstva so se razmere v Mariboru zelo poslabšale. Tako v letu 2002 z najvišjimi vrednostmi deleža mladega prebivalstva niso več izstopala stanovanjska območja iz 70. in 80. let v južnem delu mesta. Stanovanjska gradnja se je namreč v zadnjih dveh desetletjih iz širjenja mestnega teritorija preusmerila v zapolnjevanje ustreznih površin znotraj mesta, tako da izkazujejo najbolj ugodne demografske razmere tista območja znotraj mesta, v katerih je prišlo do sanacije in revitalizacije.

Slika 7: Nadpovprečno zastopane starostne skupine prebivalstva po krajevni skupnosti v Mariboru v obdobju med letoma 1981 in 2015.
Vir: SURS, 2007, 2015.

Največja sprememba v starostni sestavi prebivalstva je opazna v obdobju v zadnjem desetletju. V letu 2015 so se deleži mladega prebivalstva med območji na obeh bregovih reke Drave precej izenačili in se v obeh delih znižali na okoli 16 %. Starejša večstanovanjska območja na desnem bregu izkazujejo celo nižje deleže kot območja na levem bregu. Med mestnimi četrtmi z najnižjim deležem mladega prebivalstva izstopata MČ Tezno in MČ Nova vas, kjer je bila najbolj očitna tranzicija prebivalstva v višji starostni kontingent (iz mladih družin s šoloobveznimi otroci v zrela gospodinjstva z odraslimi otroci ali brez njih). To velja sicer za vsa območja v Mariboru v bližini industrijskih območij, v katerih prevladujejo manjša stanovanja, zgrajena pretežno v obdobju intenzivne gradnje v 50., 60., 70. in 80. letih 20. stoletja.

V zadnjem desetletju smo tako priča intenzivnemu staranju prebivalstva v vseh delih mesta, saj se je delež starejšega prebivalstva zvišal na več kot 20 % v kar 21 od 38 krajevnih skupnostih, v 6 pa se je gibal celo med 27–30 %. Zaradi spremembe definicije prebivalstva (ki je po letu 2008 med prebivalstvo Maribora zajelo tudi dijake in študente, ki bivajo v domovih), izkazuje levi breg mesta v tem obdobju v povprečju celo bolj ugodne demografske razmere, zlasti v tistih krajevnih skupnostih, v katerih so locirani študentski domovi. Če so imele v prejšnjih desetletjih najnižji indeks staranja krajevnih skupnosti z novogradnjami na obrobju mesta, ga imajo v letu 2015 tiste znotraj mesta, kjer so z gradnjo novih stanovanjskih sosesk in revitalizacijo nekaterih območij pritegnili mlado prebivalstvo. Zanimivo je, da je npr. KS-17 J. Polak (v MČ Magdalena) imela leta 1981 najvišji delež starega prebivalstva v Mariboru (18,2 %), zaradi popolne revitalizacije tega območja in novozgrajene stanovanjske soseske pa je imela v letu 2015 najnižjega (12,3 %).

Glede na povprečno starost prebivalstva z najvišjo starostjo na desnem bregu izstopa območje Magdalene, Tabora (v povprečju nad 46 let), medtem ko je bilo prebivalstvo v Radvanju, na Pobrežju in Teznu nekoliko mlajše. Vendar pa podatki kažejo, da se je med letoma 2002 in 2015 povprečna starost prebivalstva najbolj povečala prav v območjih, ki so bila zgrajena večinoma v 70., 80. letih 20. stoletja na desnem bregu mesta; npr. na območju MČ Nova vas in MČ Radvanje ter v nekaterih KS v MČ Tezno in Pobrežje, kar kaže na intenzivno staranje tega območja v zadnjem desetletju, kot posledica dokaj homogene starostne strukture priseljencev v času vselitve stanovanj. V bližini industrijskih območij ter starejše poselitve na območju Magdalene in Tabora vse do območja Maribor-Jug, na območje Greenwicha, ob JZ delu Ptujске ceste na Teznem so se tako oblikovala demografsko pasivna območja z visokim deležem starejšega prebivalstva, kar vodi v socialno degradacijo v nekaterih območjih. Iz manjših pretežno delavskih stanovanj (povprečne velikosti 45–55 m²) se je odselila generacija (že odraslih) otrok, tako da je v teh območjih ostalo večinoma starejše neaktivno prebivalstvo z nizko stopnjo izobrazbe (Horvat 2017).

V začetku leta 2017 je bilo v Mariboru v starosti 65 let in več okoli 20.800 oseb, posebej zaskrbljujoče pa je dejstvo, da je bilo v starosti 80 let in več skoraj 6.000 oseb, oziroma, da se je v obdobju med letoma 2011 in 2017 njihovo število povečalo kar za 15,9 %. Staranje prebivalstva povzroča številne probleme in je vzrok za nove izzive, za katere je treba čim prej najti čim ustrežnejše rešitve. Tak demografski razvoj zahteva temeljite družbene spremembe na področju socialnega varstva, stanovanj in zaposlovanja, pa tudi na področjih mobilnosti in oskrbe prebivalstva.

Problematika reševanja demografskih problemov je večplastna in zajema strategije in ukrepe na različnih nivojih (od nacionalne, regionalne do lokalne ravni), na različnih področjih življenja in dela (od politike, gospodarstva, urejanja prostora, prometa,

infrastrukture, zdravstva in socialnega varstva, šolstva, idr.) ter zahteva interdisciplinarno in usklajeno delovanje vseh deležnikov v procesu odločanja. Pri tem je potrebno na eni strani uvajati ukrepe, s katerimi se bo poskušalo spodbujati povečanje števila prebivalcev v mestu, na drugi strani pa ukrepe, ki bodo prilagojeni vse bolj starajoči populaciji, pa tudi v primeru večjega zmanjšanja števila prebivalcev v prihodnje. Obstaja že vrsta pobud, strategij in dobrih praks, povezanih s to tematiko na evropski, kot tudi na nacionalni in regionalni ravni (npr. *Adaptation to ... 2014; Akcijski načrt ... 2013*), ki jih je potrebno upoštevati pri nadaljnji strategiji razvoja mesta Maribor, obenem pa jih nadgraditi z delovanjem na lokalni ravni. V zaključku podajamo nekaj primerov možnih ukrepov na različnih področjih za povečanje števila prebivalstva, oziroma prilagajanja v primeru nadaljnjega zmanjševanja števila prebivalstva ter staranja prebivalstva, in ki so v domeni mesta Maribor.

Področja delovanja ki jih je potrebno upoštevati pri izdelavi strategij in ukrepov za ohranjanje in povečanje števila prebivalcev in so v domeni mesta:

- Ukrepi za izboljšanje materialnih razmer za mlade družine in družine z več otroci: npr. denarna pomoč ob rojstvu otroka, zmanjšanje stroškov prevoza v šolo, vzpodbujanje zamenjave stanovanj, ki so v lasti občinskega stanovanjskega sklada, med starejšimi brez družin v prevelikih stanovanjih ter mladimi družinami z otroki.
- Ukrepi za »otrokom in družinam prijazno mesto«: npr. sofinanciranje dejavnosti, ki izvajajo javne programe za otroke in mladino, prenova in gradnja otroških igrišč, prilagajanje vrtcev, da so z urniki bolj prilagojeni potrebam staršev in otrok, idr.
- Ukrepi za zagotavljanje pogojev za gospodarske investicije in pridobivanje novih delovnih mest
- Ukrepi za zagotavljanje pogojev za gradnjo novih stanovanj: npr. načrtovanje in urejanje primernih lokacij, idr.

Področja delovanja, ki jih je potrebno upoštevati pri izdelavi strategij in ukrepov prilagajanja v primeru nadaljnje depopulacije in staranja prebivalstva v Mariboru in so v domeni mesta (prirejeno po *Adaptation to ... 2014; Dorogi 2014*):

1. Javni prevoz: depopulacija pomeni tudi zmanjšanje števila potnikov v javnem prevozu, predvsem zato, ker se število mlajših (učenci, dnevni migranti) zmanjšuje najhitreje. Po drugi strani pa naraščanje števila starejših ne more nadomestiti pomanjkanja povpraševanja po javnem prevozu, saj so starostniki manj mobilni. Ponudniki javnega prevoza imajo tako nižje prihodke, a se od njih pričakuje ohranjanje enake ravni storitev. Prihodnje rešitve za promet in mobilnost bi se morale nanašati na dostopnost prometne infrastrukture in zagotavljanje ustreznih možnosti za mobilnost prebivalstva brez avtomobila. Na regionalni in lokalni ravni je potrebno zagotoviti stroškovno učinkovit javni prevoz in upoštevati:

- Integrirano načrtovanje javnega prevoza, t. j. integracija vseh prevoznih sredstev.
- Fleksibilni javni prevoz in spodbujanje rešitev, ki jih narekujejo ljudje ali trg; npr. zasebni manjši avtobusi ali kombi prevozi, delitev stroškov prevoza, ipd.

2. Zdravstvo in socialno varstvo: demografske spremembe imajo najbolj očiten vpliv na zdravstveni sektor. Vedno več starejših ljudi (vključno s tistimi, ki potrebujejo nego in pomoč) povprašuje po določenih zdravstvenih storitvah. Socialna država jamči zagotavljanje ustreznih zdravstvenih storitev za vse državljane, stroški pa hitro naraščajo. Prihodnje rešitve morajo upoštevati tudi dostopnost zdravstvene infrastrukture in zagotavljanje ustreznih možnosti zdravstvene oskrbe za ljudi, ki jih potrebujejo. Možni ukrepi na tem področju so:

- Preučiti IKT rešitve za olajšanje življenja starejših ljudi in omogočiti, da ostanejo v domačem okolju čim dlje.
- Koncentracija specialistov na eni ali več centralnih lokacijah, ki so dobro dostopne z okoliških območij, hkrati pa zagotoviti koordinacijo med lokalnimi zdravstvenimi centri in ponudniki prevoznih storitev.
- Ozaveščanje o potrebah zaposlenih, ki so nepoklicni negovalci sorodnikov.
- Podpora alternativnim oblikam bivanja za starejše (»upokojnici delijo stanovanje« ali pomoč na domu, da se podaljša čas, preden mora starostnik v dom za starejše).

3. Izobraževanje in otroško varstvo: možni ukrepi na tem področju so:

- Centralizacija ustanov (kot je združevanje majhnih osnovnih šol), kjer je to mogoče (kjer oddaljenost šol ni prevelika).
- Prilagoditev standardov, kjer centralizacija ni možna.
- Kombinacija šole z vrtci za zmanjšanje administrativnih stroškov.
- Ponudba programov za sodelovanje med starejšimi in mlajšimi.
- Spodbujanje prostovoljstva.
- Prilagoditve delovnega časa vrtcev za potrebe staršev.
- Omogočanje drugih oblik varstva otrok.

4. Stavbni fond v lasti občine/države: prazna stanovanja in stavbe predstavljajo problem za javni proračun, saj povzročajo stroške. Poleg tega tiste v slabem stanju pogosto negativno vplivajo na podobo okolja. Pomembno je tudi dejstvo, da starajoče se prebivalstvo potrebuje dostop brez arhitektonskih ovir. Možna priporočila so:

- Upravljanje praznih stavb: identifikacija in kartiranje praznih stavb in prostorov ter sprememba namembnosti ali odprodaja.
- Združevanje in centralizacija javnih funkcij in pisarn.
- Preprečevanje sub-urbanizacije (pred izgradnjo novih predmestij je potrebno prenoviti prazne stavbe in revitalizirati središče mesta).
- Uvajanje ukrepov za energetske učinkovitost v stavbah za zmanjšanje stroškov.
- Uvedba iniciativ za prenovne stavb brez arhitektonskih ovir.

5. Komunalna infrastruktura in oskrba z vodo: padanje števila prebivalcev ima za posledico povečanje fiksnih stroškov delovanja infrastrukture ter višje cene na uporabnike. Na lokalni in regionalni ravni, se lahko poda naslednja priporočila:

- Pri načrtovanju infrastrukturnega omrežja je potrebno upoštevati demografske projekcije.
- Spodbujanje medobčinskega sodelovanja za zmanjšanje stroškov.
- Minimizacija novih razvojnih območij, t. j. koncentracija razvoja na območjih znotraj mesta. Vsako novo industrijsko ali stanovanjsko območje potrebuje novo komunalno omrežje; s koncentracijo območij se zmanjšajo stroški.

6. Lokalna oskrba in storitvene dejavnosti: Spreminjajoče zahteve zaradi upadanja prebivalstva in staranja vplivajo tudi na lokalno oskrbo in storitve. Zaradi zmanjšanja števila potrošnikov lahko pride do zapiranja trgovin na manj frekventnih lokacijah in koncentracije ponudbe v velikih trgovskih centrih, ki so pogosto na obrobju mesta, kar pa predstavlja problem manj mobilnemu starejšemu prebivalstvu. Poleg tega imajo prostori trgovin, pošte, ipd. objekti simbolni pomen za posamezne lokalne skupnosti, saj funkcionirajo tudi kot lokalna središča za druženje. Priporočila so:

- Uporaba IKT tehnologij in mobilnih storitev za oskrbo s potrebnimi dobrinami.
- Spodbujanje vključevanja prebivalcev in njihovega prostovoljnega dela.
- Spodbujanje mobilnih trgovin za oskrbo prebivalstva v bolj odročnih stanovanjskih območjih, oziroma kjer živi večje število starejšega nemobilnega prebivalstva.

– Osredotočanje na lokalne produkte (manjša odvisnost od velikih trgovskih verig).

Rešitve s katerimi se spopadamo ob reševanju problemov demografskih sprememb, zahtevajo posebne sposobnosti in nove pristope v procesih upravljanja na lokalni in regionalni ravni. V teh procesih je potrebno spodbujati tiste izvedljive ukrepe, ki presegajo občasne akcije časovno omejenih projektov. Dobre rešitve za demografsko ogrožena območja kličejo po novih institucionalnih inovacijah in ureditvi praks lokalnih oblasti ter njihovem medsebojnem usklajevanju in povezovanju. Pri izdelavi strategij in ukrepov za spodbujanje demografskega razvoja, ki so v domeni mesta, je potrebno delovati predvsem na področju ukrepov za zagotavljanje pogojev za spodbujanje investicij in pridobivanje novih delovnih mest (kar bo okrepilo gospodarsko aktivnost v mestu) ter na drugi strani na področju ukrepov za zagotavljanje pogojev za gradnjo novih stanovanj (Adaptation to ... 2014).

V predhodnih obdobjih so se namreč v Mariboru najbolj ugodne demografske razmere kazale predvsem v robnih delih mesta (zlasti v območjih s prevlado individualnih družinskih hiš, ki so pogosto dovolj velike za več generacij, tako da je odseljevanje manjše in demografske razmere v teh območjih niso tako kritične). S spremenjeno urbanistično politiko v zadnjem obdobju pa je prišlo tudi do gradnje stanovanjskih območij znotraj mesta (zapolnjevanje prostora, revitalizacija, sanacija), kar se že kaže v izboljšanju demografskih razmer v teh delih mesta; npr. v stanovanjski soseski Magdalena, novi soseski Betnava, idr.

Literatura

- Akcijski načrt Starosti prijazna Ljubljana za obdobje od 2013 do 2015. Ljubljana, 2013. <https://www.ljubljana.si/assets/Uploads/Akcijski-nacrt-Starosti-prijazna-Ljubljana-za-obdobje-od-2013-do-2015.pdf> (pridobljeno 13. 11. 2017)
- Adaptation to demographic change - Inovativne rešitve za prilagajanje upravljanja javne infrastrukture demografskim spremembam v Centralni Evropi. Erfurt, 2014. <http://www.adapt2dc.eu/adapt2dc/bookletF/sl.pdf> (pridobljeno 14. 11. 2017)
- Dorogi, Z. et al. 2014: European Strategy for regional responses to demographic changes. <http://www.adapt2dc.eu/adapt2dc/adapt-doc/eurpeanstrategy.pdf> (pridobljeno 12. 11. 2017)
- Horvat, U. 2006: Razvoj prebivalstva v mestu Maribor v obdobju med letoma 1981 in 2002. Revija za geografijo - Journal for Geography, 1-1. Maribor.
- Horvat, U. 2007: Starostna sestava prebivalstva v mestu Maribor med letoma 1981 in 2002. Revija za geografijo - Journal for Geography, 2-2. Maribor.
- Horvat, U. 2015: Razvoj in demografske značilnosti prebivalstva v mestu Mariboru med letoma 1961 in 2015. Revija za geografijo - Journal for Geography, 10-2. Maribor.
- Horvat, U. 2017: Izobrazbena sestava prebivalstva v mestu Maribor. Revija za geografijo - Journal for Geography, 12-1. Maribor.
- Medmrežje 1:
http://pxweb.stat.si/pxweb/Dialog/varval.asp?ma=05C1015S&ti=&path=../Data base/Dem_soc/05_prebivalstvo/10_stevilo_preb/05_05C10_prebivalstvo_kohez/&lang=2 (pridobljeno 7. 11. 2017)
- Pelc, S. 2015: Mestno prebivalstvo Slovenije. Koper.
- Popis prebivalstva, gospodinjstev in stanovanj 1961, 1971, 1981, 1991, 2002, 2011. SURS. Ljubljana. www.stat.si (pridobljeno 7. 11. 2017)
- Vertot, N. 2010: Starejše prebivalstvo v Sloveniji. SURS. Ljubljana.

AGEING OF THE POPULATION IN THE CITY OF MARIBOR

Summary

The results show that in the last few decades the city of Maribor lost a significant part of population (between 1981 and 2017 the number of inhabitants decreased by 10.6%, most between 1991 and 2002) and is aging rapidly. Maribor (apart from Murska Sobota in the last decade) also shows the most unfavorable demographic situation in Slovenia among the big cities.

The natural increase in Maribor has been constantly negative since 1985, and also the migration balance between 1992 and 2007. Both represents the decisive factors that has made depopulation in Maribor so intense in recent decades. The younger and middle active generation was moving from Maribor, which further reduced the birth rate in the city. Consequently, the population in the city is quite old. In 2017, the share of young people (up to 14 years old) is only 12.2%, while the share of the elderly (aged 65 and over) rose to 21.9%. The age pyramid of population has an increasingly widespread peak, and the widest is the older active generation between the ages of 50 and 64.

Demographic conditions vary between individual parts of the city. The analysis of the aging index shows that the process of population aging in individual parts of the city began in the 1980s. This applies in particular to the older part of the city on the left bank (which is mostly middle-classed), which already stood out with a higher share of the elderly population. On the right bank, the situation was much better, especially in the area in the southern part, where the city expanded; in Nova vas, on Pobrežje and Tezno, where mostly young families moved to the newly built residential neighborhoods at the time.

The biggest change in the age structure of the population is noticeable over the last decade. In 2015, the shares of the young population between the areas on both banks of the Drava River are fairly uniform and in both parts have fallen to around 16%. The older so-called workers' residential neighborhoods on the right bank show even lower shares than the areas on the left bank. Among the urban areas with the lowest share of the young population stands the Tezno and Nova vas area, where the transition of the population into a higher age contingent (from young families with school-age children to mature households with or without adult children), are most visible.

In the last decade the share of the elderly population increased to more than 20% in 21 of the 38 local communities, while in 6 it ranged between 27-30%, especially in the vicinity of old industrial areas, where smaller dwellings were predominantly built during the period of intensive construction in the 60th, 70th and 80th years of the 20th century. Due to the new definition of the population (which after 2008 also included students living in student dormitories in Maribor), the left bank of the city in this period on average has even more favorable demographic conditions. Also, the current situation within the older part of the city shows favorable demographic conditions in those areas where reconstructions and revitalization occurred. The changed urbanistic policy has recently brought out an extensive building within the town (the filling of empty space, reconstructions, revitalization), which is shown in the improvement of demographic conditions in the town.

At the beginning of 2017, there were around 20,800 people in Maribor aged 65 and

more, but it is particularly worrying that there were almost 6,000 people at the age of 80 years or more (prevailed single women). In the period between 2011 and 2017 their number increased by as much as 15.9%. The increased number of the elderly population is causing many problems and represent new challenges for which the most appropriate solutions in town need to be found as soon as possible. Such a demographic development requires fundamental changes in the area of health and social care, housing and employment, as well as in the area of transport and mobility of the population, and also in the consumer demands and services.